

MAICA DOMNULUI, OCROTITOAREA

Nu e dragoste mai mare pe lume ca cea a mamei față de fii și nici respect mai mare ca cel al fiului față de mamă. Vorbesc, desigur, de cazurile normale, nu de foarte rarele cazuri de totală decădere și alterare a chipului omenesc din om. Dar tocmai faptul că cel din urmă și a fiului față de mamă, ne arată că aceste sentimente sint cele din urmă vestigii de umanitate, care se mai păstrează într-un om căzut sub stăpânirea patimilor; cu alte cuvinte tocmai faptul că sfîntențea acestor sentimente ne înspăimîntă cel mai mult, e o dovadă a apartenenței acestor sentimente la ceea ce e mai fundamental omenesc.

Un om care nu-și respectă mama mai presus de tot ce e pe lume, nu mai e, în considerare generală, om, precum o mamă care nu-și iubește fiul mai presus de tot ce e pe lume, nu numai că nu mai are nimic de mamă în ea, dar nici măcar de om, ea nu mai e capabilă de nici un alt sentiment nobil.

Se simte jignit omul pentru defăimarea de către cineva a tot ce-i aparține. Dar cel mai mare grad de jignire îl trăiește cînd este batjocorit mama. Mai trece omul cu vederea chiar jignirea propriei arată mamei sale. Și la fel suportă o mamă toate durerile ce se asupra propriei sale persoane. Dar durerile pe care le vede năpăstuite asupra fiului ei sint de un acut și de negrăit și de nesuportat, căzînd ea însăși mai mult chiar decît fiul ei zdrobită sub povara lor.

S-au putut abate și au voit să se abată de la această lege a firii noastre, adică de la simțirea excepțională a mamei față de Fiul ei și de la respectul excepțional al Fiului față de Maica Sa, adică de la elementele cele mai fundamentale ale ființei umane, Maica Domnului și Domnul nostru Iisus Hristos însuși? Au fost ei mai puțin oameni, sau mai decăzuți de la treapta umanității decît toți oamenii? Aceasta ar însemna că nu pentru refacerea omului s-a făcut om Fiul lui Dumnezeu, ci pentru și mai marea alterarea lui. Dar atunci în ce mai constă mîntuirea omului, adusă de întruparea Fiului lui Dumnezeu? Pentru că dacă El a disprețuit sentimentul de respect față de Maica Sa, prin această ne-a dat o pildă să facem și noi la fel. În acest caz și în El și în noi și pierd valoarea toate celelalte sentimente nobile. Și dacă a înfrunit pe Maica Sa în sensul înghețării sentimentului ei de iubire față de Fiul ei, această înfruntare trebuie să se exercite și asupra celorlalte mame, care cred în El. Atunci ce folos mai avem din învățătura, din pilda și din puterea Lui.

Ideile acestea neumane sau antiumane n-au fost însă cunoscute în Tradiția Bisericii creștine, care a moștenit din perioada apostolică însăși, pe baza unor fapte consemnate chiar în Evangheliile cunoscute despre existența iubirii culminante de mamă a Sfintei Fecioare față de Fiul ei și a grijii deosebite a Acestor față de Maica Sa.

Iubirea aceasta a văzut-o încă Dreptul Simeon de aceea a pre-văzut și acutîșul extrem de dureros al durerii ei, în preajma crucii pe care îl avea să fie răstignit. Și de aceea «a zis către Maria, muma Lui: iar prin suflul tău va trece sabie» (Luca 2, 35). Ea nu va suferi durerile trupesti ale cuielelor înfrupte în trupul Lui, cum nici alte mame nu suferă durerile trupesti ale fiilor lor bolnavi, sau ucși prin loviturii violente. Dar ea va suferi în suflul ei o durere tot așa de mare, ca și durerile cuielelor suferite de El în trup, fapt pentru care Dreptul Simeon o socotește ca o durere de sabie ce trece prin trup.

Și numai către ea a spus Dreptul Simeon aceste cuvinte. Căci numai ea era mama Lui. Și de fapt, din acest motiv, numai ea a stăruit lângă Fiul ei sub cruce, participînd în gradul maxim, asistată de rudeniile ei, Maria lui Cleopa și Maria Magdalena, la toată agonia Lui, privind picătura de picătură sîngele ce-l curgea din rane, sudoarea ce se prelingea pe fața Lui și sfișirea din ochii Lui, trăită ca propria ei sfișire.

Nicolae Cabasila spune că durerea aceasta a ei era mai mare decît durerea oricărei mame pentru fiul ei aflat într-o situație asemănătoare, pentru că ea știa de marea nedreptate ce l se făcea fiului ei, prin batjocurile și chinurile la care era supus, în ciuda nevinovăției Lui totale și a iubirii Lui nelimitate de oameni: «dacă Mîntuitorul nostru a trebuit să sufere și moartea pentru noi, ce mari dureri n-a avut să sufere și Fecioara? Ce săgeți n-au străpuns-o? Căci dacă ar fi fost numai om și nimic altceva nu s-ar fi adăugat nimic mai mult la durerile unei mame obișnuite. Dar odată ce El era în chip minunat singurul ei Fiu și numai Fiul ei (nevinovădu-l cu bărbat, n.n.) și El n-o supărase nici pe ea, nici pe altcineva dintre toți, ba le și aducea attea binefaceri, cit să întărească toate nădejile..., ce dureri nu trebuia să fi suferit ea văzîndu-l tras încoace și încolo de acele fiare sălbatice, dezbrăcat, biclucit, tiranizat, supus unei judecăți în afară de orice lege, învinuit de cele mai urte fapte, dus la cea mai groaznică moarte cu cei mai de pe urmă tîlhari?»¹.

Poate că în această iubire și durere a ei de mamă, ba în iubirea și durerea ei mai mare ca oricărei mame, la care participau în oarecare măsură și alte persoane, se ascunde semnificația generală că iubirea și durerea ei stă în centrul oricărei iubiri și dureri față de Fiul ei, sau mai precis spus că iubirea și durerea ei e și ea un factor de trezire și de intensificare a iubirii și durerii tuturor față de Domnul Iisus Hristos. Cine cunoaște atît de bine pe cineva ca mama lui? Cine îl cunoaște atît de mult bunătața și cine îl înțelege atît de deplin și, pe baza aceasta, îl iubește atît de mult ca mama? De aceea din iubirea ei iau temeluri și alții pentru iubirea aceluia.

Faptul acesta și-a căpătat în Tradiția Bisericii expresia de caracter mai teologic că Maica Domnului ne ușurează și ne adîncește iu-

¹ Nicolae Cabasila, Θεωρησις, în colecția 'Erei, τὰς πηγὰς editată de P. Neilas, Atena, 1968, Cuvînt la Adormirea Maicii Domnului, p. 210.

Dist. 1979/9

29/9

birea față de Iisus Hristos și prin aceasta ne pune într-o legătură minuitoare mai vie cu El. Nicolae Cabasila spune în acest sens: «O, la ce fericire și sfințenie a intrat ea, ca să conducă și pe alții la ele! O mintuire a oamenilor și lumină a lumii și cale care conduce la Mântuitorul și ușă și viață! Tu care ești vrednică să te numești cu toate aceste numiri cu care a fost numit pentru mintuirea ce ne-a hărăzit-o însuși Mântuitorul!»².

Inima de mamă este cea mai apropiată de fiul ei. În cazul de față, inima Maicii Domnului e cea mai aproape de Iisus, irradiind din ea o simțire iubitoare mai vie și în alte inimi. El, prin truparea Lui ca om din ea, a umplut-o de această iubire culminantă față de El. Iisus nu lucrează mintuirea în oameni fără să le aprindă iubirea față de El. Dar iubirea fiecăruia față de El se aprinde nu numai din iubirea Lui ce-l atinge nemijlocit, ci și din iubirea pe care El a aprins-o în ceilalți oameni. Dar între aceștia locul prim și central îl deține Maica Domnului. Astfel Biserica, în calitatea ei de trup tainic al lui Hristos, încheagă prin harul sau iubirea Lui și prin iubirea noastră aprinsă de iubirea Lui, cuprinde pe toți cei ce-L iubesc pe El și îi unește nu numai cu El, ci și întreolaltă. Iar între toate inimile care sînt unite prin iubirea Lui și prin iubirea față de El, cea mai aprinsă de această iubire și cea mai radiantă a acestei iubiri este cea a Maicii Domnului. Căci ea fiind Maica lui Hristos, este în același timp Mireasa Lui³. Dar Mireasa este înconjurată de alte fecioare, sau rudeni ale ei (de alte suflete). Și împreună formează Biserica. Sau toată Biserica, însușindu-și dragostea Maicii și Miresei prime față de El devine Mireasa Lui. W. Nyssen, interpretînd fresca Maicii dulcubitoare (Gykophilousa) din semicerul de deasupra portalului mănăstirii Humor, zice: «În Maică Hristos își îmbrățișează Mireasa, lumea, care și-a luat obrișia din El, Mireasa Sa, Biserica, pe care și-a logodit-o Sfeșă»⁴.

De ce s-ar fi intrupat Fiul lui Dumnezeu ca om, dacă nu să umple de iubirea Sa de Fiul față de Tatăl pe oameni, comunicîndu-le iubirea Sa față de Tatăl, sau dîndu-le simțirea sa de fi ai Tatălui, umplîndu-l în același timp și de iubirea față de El, prin iubirea ce ne-a arătat-o și le-a comunicat-o El. Numai arătîndu-ne iubirea și făcîndu-ne în stare să-L iubim și să ne iubim, ne-a mîntuit. Căci de nimic nu are atîta sete omul ca de iubire și nimic nu-l împlinește cu ade-vărat decît iubirea ce i se arată și capacitatea de a iubi la rîndul lui.

Dar de iubirea aceasta față de Tatăl și față de El și față de oameni, a umplut-o mai mult decît pe toți pe Maica Sa. Nu putem socoti că El ne-a mîntuit numai pătînd pentru păcatul nostru cu

2. Idem, *ibidem*, p. 218.

3. Ca Maică și Mireasă vede W. Nyssen pe Sf. Fecioară în fresca din semicerul de deasupra portalului de Apus al Mănăstirii Humor. Vezi: W. Nyssen, *Pămînt cîntînd în imagini*, București, 1978, p. 146: «Pruncul pe care L-a născut Maria este în același timp Mirele ei».

4. Idem, *op. cit.*, p. 147.

singele Său, lășindu-ne neschimbați în simțirea noastră răcită și decăzută de pe urma păcatului strămoșesc.

În intruparea ca om a Fiului lui Dumnezeu, în jertfa, în învierea și în înălțarea la cer a firii noastre de către El a lucrat și iubirea lui Dumnezeu față de noi, operînd o radicală schimbare în ea prin faptul că a umplut-o din nou de iubirea deplină față de Dumnezeu și între purtătorii ei. Iubirea aceasta ne-a dovedit-o și comunicat-o intrînd în relația de Fiu cu o fiică a neamului omenesc. Prin aceasta s-a arătat nu numai Dumnezeu ca centru ultim de iradiere a iubirii noastre sfîrșite, ci a ridicat și o persoană dintre noi ca centru al iubirii noastre față de Dumnezeu și al iubirii noastre între noi, centru hrănit de iubirea Lui, pentru a-și manifesta prin iubirea Sa față de noi și să ne prindă și pe noi prin el de iubirea față de El și între noi. A ridicat o persoană umană la treapta iubirii de mamă a Lui și de mamă a noastră, hrănită de iubirea Lui. A apărut astfel între noi iubirea cea mai înaltă nu numai în formă dumnezeiască, ci și în forma omenescă, adică în forma iubirii de mamă a lui Dumnezeu, ce se bucura de iubirea dumnezeiască, a Fiului ei și e făcută în stare să-l răspundă acelea pe măsura ei, ca să ne facă și pe noi capabili, prin iradiere, să-l răspundem aceleia și să ne iubim unii pe alții cu iubirea sorbită din El întîi de ea și de noi.

Dar să revenim la scena din fața crucii de pe Golgota. Iisus privînd la Maica Sa, care urmărea, zdrobită de durere, chinurile Lui, îi răspunde cu grija Lui de Fiu a tot bun, care nu-l părăsește nici în aceste clipe din urmă ale vieții Lui pămîntești: «Ci Iisus văzînd pe Maica Sa și pe ucenicul pe care îl iubea, stînd (alături), a zis Maicii Sale: «Femeie, iată fiul tău. Apoi a zis ucenicului: iată mama ta. Și din ceasul acela, ucenicul a luat-o în casa sa» (Ioan 19, 26).

Acest cuvînt are și el o semnificație generală. Hristos obligă pe ucenicul pe care îl iubește să aibă grijă de Mama Sa. Prin aceasta El arată în primul rînd că nu se dezinteresează de Maica Sa nici în clipa în care se desparte în chip văzut de viața pămîntească, deci nu se va dezinteresa nici după ce va trece în starea veșnică de înviere; în al doilea rînd poruncește ca grija aceasta sau respectul față de Maica Lui să fie ca un respect de propria mamă, deci un respect egal cu cel ce i l-a arătat și continuă să l-i arate El, aceasta este o obligație pentru toți cei pe care îi iubește El și care îl iubesc pe El, în al treilea rînd își manifestă dorința ca Maica Lui să arate aceeași iubire de mamă pe care l-a arătat-o Lui, tuturor ucenicilor pe care îi iubește El și care îl iubesc pe El.

Poate că e cazul de a spune că în momentele cînd iubirea a două persoane față de El (a mamei și a ucenicului iubit) au dat proba cea mai neclintită a ei, Iisus nu dă altă o poruncă ca cele două persoane să se unească din iubirea față de El și în iubirea întreolaltă, ci mai degrabă constată că ele sînt unite, și între ele, odată ce se înflinesc în El ca în ținta iubirii lor; dar că în această unire, iubirea de mamă

rămâne iubire de mamă ce vede ca fiu și pe ucenicul ce se uită pe Sine în iubirea față de Fiul ei, identificându-se cu El, iar drept urmare ucenicul vede ca mamă proprie pe Maica învătătorului iubit de El. Aceasta înseamnă că pentru toți care credem în Hristos și simțim uniți cu El în iubirea față de El, crescut din iubirea Lui față de noi, iubirea față de El nu poate să nu fie și iubire față de Maica Lui, ca față de propria noastră mamă, odată ce ne-am identificat cu El în iubirea noastră față de El.

Astfel Maica Domnului e simțită în această legătură ce se produce între ea și ucenicul iubit, și prin aceasta între ea și toți ucenicii Fiului ei, sau între ea și toți credincioșii în El, ca Maică a tuturor, întrucât e Maică a Lui și nu simplu ucenică a Lui, sau credincioasă în rînd cu el. E drept că ea are și credința în Fiul ei, nu e numai Maică. Făcînd abstracție că în orice mamă sentimentul matern față de Fiul ei se unește cu încrederea în El, care e mai mare decît în oricine altcineva, în cazul de față Fiul Maicii Domnului e cunoscut și simțit de ea mai mult decît de oricine altcineva în același timp ca Dumnezeu, venit în lume cu misiunea cea mai înaltă, cu misiunea de a-i mîntui pe oameni eliberîndu-i de neputințele și de moartea de pe urma păcatelor lor. Dacă n-ar fi avut și credința în cuvîntul ingerului că prin Cel ce se va naște din ea se va înfăptui mîntuirea oamenilor, n-ar fi devenit nici Maică a Lui. Dar prin credința ei de la început, chiar dinainte de a-L primi în pîntece și a-L naște, ea a devenit și Maică, bucurîndu-se de un dar cu mult mai mare decît simplii credincioși. A devenit Maică tocmai datorită credinței ei mai mare ca a tuturor, pentru credința ei care a premers credința tuturor; pentru faptul că a primit cu credință vestirea ingerului și cu credință a urmărit toate faptele Lui mîntuitoare. Acest lucru l-a văzut și Elisabeta, mama Sf. Ioan Botezătorul, și l-a mărturisit: «Și fericită este aceea, care a crezut că se vor împlini întocmai cele spuse ei de la Domnul» (Luca I, 45). Dar însăși Fecioara spune, lăudînd pe Dumnezeu, deci și pe Fiul ei ca Mîntuitorul ei, în același timp declară că i-a făcut ei mîrire Cel puternic și că s-a bucurat duhul ei de Dumnezeu Mîntuitorul ei și drept urmare o vor feriți toate neamurile: «Mărește sufletele al meu pe Domnul. Și s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu Mîntuitorul meu. Că a căutat spre smerenia roabei Sale. Că iată de acum mă vor feriți toate neamurile. Că mi-a făcut mie mîrire Cel puternic și sînt este numele Lui» (Luca I, 46—49).

Adică, deși îl socotește pe Fiul ei Mîntuitorul ei, iar pe sine roabă, declară în același timp că El căuînd spre smerenia sa, i-a făcut ei fire, întrucât a ridicat-o la amețitoarea cinste de Maică a Lui după omeni-tate și de aceea o vor feriți toate neamurile. Fericirea aceasta a ei de către toate neamurile, prevăzută pentru tot viitorul, trebuie să exprime o fericire de care se va bucura de fapt în tot viitorul, nu o simplă laudă pentru un fapt trecut de pe urma cărăia ea nu mai are o stare deosebită după aceea. Mărirea pe care i-a făcut-o ei Dom-

nul, e o mîrire netrecătoare: e mărirea, sau cinstirea de Maică a lui Dumnezeu, deci a unei legături permanente deosebite a ei cu Fiul ei în calitate de Maică a Lui.

Deci avînd cu Fiul ei, cu Domnul nostru Iisus Hristos, o legătură permanentă de supremă întimitate, în calitate de Maică, prin aceasta ea își revărsă simțirea ei de Maică a Celui ce s-a făcut Fratele, sau Fiului-Născut al nostru al tuturor la umanitatea cea nouă, chemată la viața netrecătoare a învierii, peste toți cei care primesc calitatea ce li se oferă de frați după har ai Fiului ei. Totul în ea este simțire de Maică, pentru că s-a dăruit întregă acestei mistui și numai ei, pentru că s-a dăruit întregă Fiului ei dumnezeiesc, ca Fecioară. Ea nu și-a împărțit simțirea ei între Fiul ei și vreun bărbat, sau vreun alt copil, născîndu-L ca Fecioară și trăind numai pentru El.

Dar în El îi iubește cu simțire de Maică pe toți cei pe care El îi unește cu Sine ca frați ai Lui. Ea ne iubește pe noi ca Maică, pentru că îi iubește pe El ca Maică și ne învăluie cu grija și duiosia ei de mamă pe toți cei ce ne unim cu El prin credința în El și prin iubirea față de El, sau pentru că vrea să ne facem toți frați ai Lui, unindu-ne cu El.

Teofan al Niceii (†381), în Cuvîntul său despre «Maica Domnului», în capitolul: «Maica Domnului, Maica noastră», spune între altele:

«Ce cuvînt ar putea lăuda cu vrednicie, sau înfățișa măcar în parte mulțimea, felurimea, belșugul și bogăția binefacerilor ei și a darurilor de obște și particulare ce decurg fără încetare ca niște rîuri veșnice din adîncul (abisul) milei ei, din care cele mai multe sînt neștiute de cei mulți, ca să nu zic de toți. Dar și-ar putea închipui cineva intruciva, bunătațea ei dumnezeiască față de noi, dacă s-ar gîndi la duiosia, la dragostea și la gingășia inimii preamioasei și preaduiosiei a unei mame față de copilul ei frumos și bun, mai ales dacă e singurul ei născut și prea iubit și se află în vîrsta copilăriei. Mama cu totul, și se dăruiește întreagă copilului preaiubit și griji de el, trăind mai mult în el, decît în ea. De aceea, cînd acela e bolnav și necăjit, suferă cu el; cînd acela plînge, plînge cu el; cînd se bucură, se veselește cu el; și ca și cînd ar fi propriul ei mădular, sau partea cea mai lăuntrică a ei, suferă împreună cu el de întîmplările și pătîmirile lui, mai bine-zis, și-ar da bucuros chiar și propria ei viață pentru viața lui.

Dacă va cugeta deci cineva la acestea și la cele asemenea, își va închipui puțin adîncul (abisul) dragostei, grija și duiosia Maicii lui Dumnezeu față de noi. Mai bine-zis, dacă trebuie să spunem adevărul, așa de mult se deosebește duiosia ei mai înaltă decît orice duiosie față de noi, de duiosia-tele mai miloase de mamă, înfățișate mai sus ca icoane, cît de mult se deosebește bunătațea de răutate și adevărul de rătăcire. «Căci dacă voi, răi fiind, știți să dați daruri bune copiilor voștri, cu cît mai mult Tatăl vostru cel din ceruri?» (Luca XI, 13)... Iar dacă dumnezeiescul Pavel, sorbind din izvorul dumnezeiesc,

de viață începător și nemuritor (al lui Hristos), din vistieria iubirii, împreună cu toți sfinții, zice: «Cine e slab și să nu fiu și eu slab? Cine se smintește și eu să nu ard?» (Filip. 2, 7), ba dorea să fie și ana-tima de la Hristos pentru mintuirea fraților, ce n-ar spune și ce n-ar dori pentru noi izvorul și vasul primitor al acestui rîu întreg de viață veșnică»⁵.

Pe drept cuvînt Biserica a întemeiat nădejdiile credincioșilor în ajutorul de tot felul ce ni-l poate da Sf. Fecioară, pe unirea ei strîniturului nostru Iisus Hristos. De aceea ea îi cîntă: «Bucură-te purtătoare a toată dumnezeirea» (Catavasiile la Adormirea Născătoarei de Dumnezeu, la hvallite).

Dar Biserica, făcînd distincție clară între Cel¹ ce are viața și iubirea nesfîrșită prin Sine și între Născătoarea lui Dumnezeu ca om, care a primit în ea pe Cel ce are această viață și iubire prin Sine și rămîne pururea strîns unită cu El, pe de o parte o numește pururea rugătoare pentru noi, pe de alta o socotește că prin ea însăși ne vin nenumăratele ajutoare pentru care se roagă. Ea e unită mai strîns cu Fiul ei decît toată făptura, fiind mai îndumnezită decît toată zidirea. Dar e cel mai unită nu numai pentru că e Maica Lui atotubitoare, ci și pentru că dîndu-și seama mai mult decît toată făptura de mărirea dumnezeirii Lui, datorită maximei apropierii față de El, se roagă Lui mai intens decît orice făptură, însăși această rugăciune fiind deci și ea un mijloc al acestei strînse uniri cu El. Rugăciunea ei este unită cu iubirea ei. Cu cît e mai mare iubirea ei față de El și cunoașterea Lui de către ea, cu atît I se roagă mai mult. Dar tocmai pentru că este unită cu El la culme prin calitatea ei de Maică atotubitoare și nelincetat rugătoare, datorită cunoașterii culminante a Lui într-un extaz sau al iubirii totale, ne poate și da mai mult decît orice din această unire cu întreaga vistierie a bunătăților, toate ajutoarele.

Astfel, în rugăciunea către Prea Sfînta Născătoare de Dumnezeu de la sfîrșitul Acatistului Bunei Vestiri, Biserica alternează lauda puterii ei de a face orice bine cu cererea rugăciunilor ei către Domnul Iisus Hristos. După ce îi spune la început: «Prea Curată Doamnă, Stăpînă, Născătoare de Dumnezeu, care poți face tot binele», după puțin îi cere: «Și acum, Prea Sfîntă Născătoare de Dumnezeu, întiru tot cîntată, nu înceta a te ruga pentru noi, nevrednicii robii tăi, ca să ne izbăvim de tot sfatul celui înșelător și de toată primejdia». Apoi continuă unind fapta ei de ajutorare cu rugăciunea ei pentru noi, ceea ce înseamnă că fapta ei e nedespărțită de fapta Fiului rugat de ea și unit cu ea: «Cî pînă la sfîrșit, cu rugăciunile tale ne păzește neosîndiți, ca prin paza și cu ajutorul tău mîntuși fiind, mărire... să înălțăm lui Dumnezeu».

5. Martin Jugie, Theophanes Nicaenus (11 381), *Sermo in Sanctissimam Deiparam*, Roma, 1935, cap. XII, p. 150 și urm.

Tot ajutorul, toată puterea și are ultimul izvor în Dumnezeu. Dar cel ce se roagă cu toată căldura, se unește cu Dumnezeu. Și deci nu se mai poate spune că Dumnezeu ajută pe cineva în mod despărțit de cel ce se roagă pentru el. Dar cea mai fierbinte rugătoare către Dumnezeu pentru noi este Născătoarea de Dumnezeu, datorită inimii ei de mamă a Lui.

Ea se unește prin rugăciunea fierbinte și neîncetată, care nici odată nu socotește că a ajuns la capătul ei, cu abisul iubirii lui Dumnezeu față de noi, pe care vrea să-l soarbă întreg în sine. Ea se scufundă astfel tot mai adînc în acest abis al iubirii lui Dumnezeu, făcîndu-și-l propriu ei. Inima ei nu se mai satură de a-și însuși iubirea lui Dumnezeu față de noi și deci de a-și aprinde tot mai mult iubirea sa față de noi. În rugăciunea ei ce tinde să se umple de o iubire tot mai mare se efectuează unirea ei nemărginită atît cu Dumnezeu, cît și cu noi. Prin rugăciunea ei ce tinde să cuprindă infinitul iubirii lui Dumnezeu față de ea și infinitul milei față de noi, își face lăuntrice toate darurile lui Dumnezeu cele pentru oameni, dar și le face lăuntrice nu numai pentru ea, ci și pentru a le revărsa spre noi, odată ce grija de noi este motivul principal al rugăciunii ei, dat fiind, că își face proprii și toate necazurile noastre. Astfel rugăciunea ei se umple de puterea ce-i vine din Dumnezeu. Pe măsura rugăciunii ei este și puterea ce o primește și o revărsa din Dumnezeu peste noi.

Vorbim de unirea ei cu Cel ce s-a născut din ea și are în El viața nesfîrșită și de folosul pe care ea îl revărsa astfel peste noi, Biserica spune în cîntarea ei: «Pe Născătoarea de Dumnezeu cea întru rugăciunea neadormită și întru folosință nădejdea cea neschimbată, mormintul nu a ținut, căci ea pe Maica Vieții la viață o a mutat Cel ce s-a sălășluit în pîntecele ei cel pururea feciorenic» (Condac, glas 2, din Catavasiile Adormirii). Mormintul nu o a ținut pentru că nu i-a putut opri rugăciunea, sau legătura vie cu Dumnezeu și manifestarea cea mai puternică a conștiinței spirituale de persoană, însăși pururea fecioria ei, unită cu calitatea de Maică exprimă legătura ei îndoită cu Dumnezeu, Fiul ei.

Văzînd-o prin aceasta ca subiect plin de iubire și deci de putere al izbăvirii noastre din toate nevoile, credincioșii îi cîntă cu convingere foarte des:

«Apărătoarei Doamne, pentru biruință, mulțumiri, izbăvindu-ne din nevoi, aducem ție, Ci ca ceea ce ai stăpînire nebiruită, slobozește-ne pe noi din toate nevoile, ca să-ți strigăm ție: «Bucură-te mireasă, pururea Fecioară!».

Dar calitatea ei de subiect al ajutorului ce ni-l dă, al faptelor de apărare din nevoi, nu e despărțită de calitatea ei de rugătoare plină de cea mai fierbinte și nesăturată iubire, față de Dumnezeu și față de noi.

În sensul acesta Biserica atribuie și îngerilor, ba chiar și sfinților o anumită slujire de apărare a noastră. Dar în această slujire ei sînt

organele puterii dumnezeiești, lucrătoare prin ei, în vremea rugăciunii lor.

E implicată în aceasta însăși învățătura ortodoxă despre Biserica. Biserica este, așa cum rezultă din duhul rugăciunilor unora pentru alții unirea credincioșilor întregii și cu Dumnezeu prin iubire. Unirea aceasta o trăiesc mai intens sfinții și mai presus de toți Maica Domnului. De aceea se și roagă ei mai fierbinte ca noi, pentru toți și cel mai fierbinte Maica Domnului.

Dar nu numai rugăciunea se hrănește din iubire, ci și iubirea din rugăciune și în vremea rugăciunii. Iar aceasta înseamnă că se hrănește din Dumnezeu, izvorul iubirii, pe care îl întâlnim în rugăciune. Dar intrucît prin rugăciune se trăiește și unirea celor ce se roagă (desigur odată cu întinirea lor în Dumnezeu), precum și durerile celor pentru care se fac rugăciuni, faptul acesta explică cum prin rugăciune și în vremea rugăciunii se revărsă și puterea lui Dumnezeu prin cei ce se roagă peste cei pe care aceștia îi-au legați de ei prin iubirea lor compătimitoare.

Unirea rugăciunii Maicii Domnului către Dumnezeu și a ajutorului de la Dumnezeu către noi ce ne vine prin ea, și-a găsit o expresie simbolică, în cultul Bisericii ortodoxe, în vorbirea ei frecventă a acestuia despre *acoperământul* Maicii Domnului ținut de ea întins peste noi spre apărarea noastră de toți vrăjmașii și de toate nevoile, ca și spre ajutorarea ce ne vine prin ei. Ca un acoperămint e închipuită uneori și paza ce ne-o asigură sfinții îngeri. Într-un troicar de la 8 noiembrie se spune: «Mai marilor voievozi ai oștilor cerești! Rugămu-vă pe voi, noi nevrednicii, ca prin rugăciunile voastre să ne acoperiți pe noi cu acoperămintul artilor măririi voastre... celor netrupești, păzindu-ne pe noi, cei ce cădem cu de-adsinul și siri-găm: izbăviți-ne din nevoi ca niște mai mari peste celele puterilor de sus».

Cu atât mai mult e cugetată Maica Domnului ca un acoperămint neîncetat întins peste lume și peste fiecare din noi în parte. E un acoperămint identic cu rugăciunea ei neadormită. Rugăciunea ei ne păzește, pentru ca în rugăciune e lucrătoare puterea lui Dumnezeu prin ea. Într-o cântare de la aceeași sărbătoare (8 noiembrie — sărbătoarea Sf. Arhanghelii) se spune: «Bucurați-vă împreună cu noi toate cele fecioarelor, că folositoare noastră și mijlocitoare și acoperămintul și scăparea cea mare, în ziua de astăzi intru cinstita și dumneziasca sa purtare de grijă pe cei scribiți îi mîngie. Pentru' aceea, după datorie lăudînd-o pe dînsa, să strigăm: Acopere-ne pe noi cu neadormita folosirea ta, precurată Stăpînă, Născătoare de Dumnezeu!».

Iar, într-un icos din «Canonul cel mic de mîngiere» se spune: «Ocrofitoare și acoperămint al vieții mele te pun pe tine, Născătoare de Dumnezeu Fecioară».

Acoperămintul Maicii Domnului, susținut puternic prin rugăciunea ei neadormită, înseamnă multe lucruri: ocrofirea (*προστασία*), pă-

zirea, apărarea, dar și sprijinirea noastră și dăruirea a tot lucrul bun și de folos.

Multe înțelesuri ale acoperămintului Maicii Domnului și înțelegerea lui pe rugăciunile ei către Fiul ei, sînt descrise în cântările de la sărbătoarea «Acoperămintului Maicii Domnului» din 1 octombrie. Sărbătoarea aceasta s-a rînduit în urma unei vederi a călugărului Andrei cel nebul pentru Hristos în biserica Vlaherne din Constantinopol, în zilele împăratului Leon cel înțelept (sec. X), vedere prin care s-a conștientizat înțelegerea de mai înainte a ajutorului Maicii Domnului ca un acoperămint întins de ea peste lume. Acest călugăr sfințit a vădit pe Maica Domnului ca un acoperămint întins de ea peste lume. Acest călugăr sfințit a vădit pe Maica Domnului în timpul unei privegheri de toată noaptea, la care participa o mare mulțime de credincioși, stînd în văzduh ca o croțitoare a toată lumea și rugîndu-se și acoperînd poporul, cîștitul ei omofor, strălucind de lumină și înconjurată de oști cerești și de mulțime de sfinți, care stăteau în haine albe împrejuru ei. Intrucît omoforul închipuiește luarea pe umeri a grijii pentru poporul credincios, în acoperirea noastră de către Maica Domnului cu omoforul se arată apărarea noastră de către ea din spre orice rău, din răspunderea luată de către ea pentru noi, răspundere care o face să se roage pentru noi neîncetat și cu fierbinte stăruință Fiului ei.

Omoforul a fost văzut întins de precuratele ei mîini, înălțate la rugăciune: «Căci întins fiind de neîntinatele și precuratele tale mîini, fereste cu milostivire pe cei ce cinstesc bine înfrumusetatul preznic al acoperămintului tău, Stăpînă». De aceea omoforul întins peste noi este nedespărțit de rugăciunea ei, sau de înșeși mîinile ei întinse la rugăciune pentru noi, alcătuiind oarecum ele înșeși un acoperămint. Ca atare omoforul sau mîinile ei întinse la rugăciune unesc cerul și pămîntul, se fac mijlocitoare între cer și pămînt, între Dumnezeu care dăruiește binefacerile sale prin ele și oamenii care le primesc.

Prin curăția lor și prin focul rugăciunii de care se umplu, nu pot pătrunde vrăjmașii noștri la noi, iar din puterea lui Hristos ce se poartă prin ele, ne vine ajutorul spre tot lucrul bun ce i-l cerem: «Se bucură cu noi toate cetele mîinilor mai înalte (îngerești... văzînd pe împărăteasa și Stăpîna tuturor... cu rugăciune întinzînd în văzduh cinstitele sale mîini și cerînd împăcare lumii... și mîntuire sufletelor noastre».

Iar pentru că prin mîinile întinse la rugăciune, care țin totodată acoperămintul peste lume, se manifestă înșeși ființa Maicii Domnului, înșeși ființa ei este într-o stare de acoperămint, sau un acoperămint în stare de rugăciune. «Ceea ce ești folositoare caldă și iubitoare, nădejdea cea încredințată (de încredere) și nefăcută de rușine, zidul, acoperămintul și limanul celor ce caută la tine, Fecioară cărată, roagă cu îngerii pe Fiul tău și Dumnezeu să dăruiască lumii împăcare, mîntuire și mare milă».

Acoperământul Maicii Domnului este strălucitor de lumină, pentru că el alungă dimprejurul nostru și din noi întunericul irațional al pătimilor și vijorul ispitelor, dar și pentru că prin el străbate ca printr-un nor străveziu lumina-soarelui Hristos. Acest caracter luminos al acoperământului se explică deci din unirea Maicii Domnului cu Fiul ei, unire susținută de nefcătata ei rugăciune, prin care uitând de sine se scufundă cu totul în Hristos: «Mai mult decît razele soarelui, luminezi cu omoforul tău ce strălucește, Biserica și poporul, și gonești întunericul păcatelor noastre cu cercetarea ta Născătoare de Dumnezeu, rugîndu-te pentru noi Fiului tău și Dumnezeului nostru», sau: «mai mult decît soarele luminezi poporul ce te mărturisește cu credință». Sau: «Cu duhovnicești aripi zburînd tainic soboarele sfinților au venit să-ți slujească ție Născătoare de Dumnezeu, văzîndu-te pe tine norul cel ușor al slavei, rugîndu-te Mîntuitorului Hristos să dea biruință poporului asupra celor ce se oștesc împotriva noastră».

Un fapt care trebuie subliniat cu deosebire în legătură cu Maica Domnului, care-și întinde omoforul peste lume cu mîinile ei înălțate la rugăciune, este că ea e înconjurată în această rugăciune ocrotitoare a ei de toate cetele îngerilor și sfinților. Intreaga lume nevăzută a ființelor necuvîntătoare în stare de rugăciune pentru noi în jurul Maicii Domnului. Întreagă e o punte activă între Hristos și noi. Înălțarea ei spre Hristos, dar și privirea ei spre noi, e o solidaritate a ei cu noi în Hristos. E cel mai viu și mai profund aspect al soborniciității Bisericii. Rugăciunea către Hristos îi apropie pe credincioși. Dar cu mult mai mult îi apropie pe îngeri și pe sfinți, întrucît se roagă cu și mai multă dăruire și teșire din ei. Și îi apropie în mod simțit de Maica Domnului, care se roagă cu suprema căldură și iubire de Hristos și de oameni. Numai cei ce nu se roagă sînt singuri.

Maica Domnului ne păzește sub acoperământul rugăciunilor ei numai în timpul vieții noastre pămîntești, ci și în clipa morții întărîndu-ne față de frica ce ne-o produc arătările duhurilor răutății și dîndu-ne îndemn la pocăință pentru păcatele din timpul vieții și prin această încredere în mila lui Hristos. Dar ne acoperă și în fața scaunului de judecată al lui Hristos, induioșînd pe Fiul ei pentru noi. În Sinaxarul de la 1 octombrie se spune: «Acopere-ne pe noi cu acoperământul tău, Prea Sfințită Fecioară, în ziua răutăților noastre; acopere-ne în toate zilele, iar mai ales în ziua cea rea cînd sufletul se va despărți de trup, de față să ne stai într-ajutor, și să ne acoperi pe noi de duhurile cele rele din vădub, cele de sub cer, și în ziua înfricoșătoarei judecăți să ne acoperi întru ascunsul Acoperământului tău». Să ne acoperi în sinul ocrotitor al iubirii tale; să acoperi în el mai ales păcatele noastre.

Biserica trebuie închipuită ca un șir de coline ce se înalță spre cerul dumnezeiesc, care în același timp își revarsă lumina peste toate și le încălzește pe toate în măsura în care se înalță mai mult spre el. Mai sus decît toate se ridică Maica Domnului ca un munte foarte înalt, în jurul căruia se înalță ca alte vîrfuri mai joase sufletele sfin-

ților și mințile îngerești. Lumina și căldura dumnezeiască revărsată asupra unora se răspîndește asupra tuturor, avînd ca rezultat o lumină și o căldură comună, ce pun în relief nenumărate forme strălucitoare de frumusețe și tot felul de simțiri, care produc o armonie minunată. Colinele mai de jos sînt acoperite încă și de multe umbre și străbătute de curente de răceală. Dar lumina însorită a virfurilor înalte luptă să alunge umbrele de pe colinele mai de jos și căldura lor, să biruiască răceala din ele, lucru pe care-l face în același timp Soarele dumnezeiesc însuși: «Munte mare și preamărit, mai înalt decît muntele Sinai, Născătoare de Dumnezeu, că acela nesuferînd pogorîrea mării lui Dumnezeu, în chipuri și umbre, cu foc se aprindea și tunete și fulgere acolo s-a făcut. Iar tu tot focul dumnezeiesc, pe Cuvîntul lui Dumnezeu, în pîntecele tău fără ardere l-ai purtat, pe Cel ce toate le poartă cu voia. Sau: «Munte mare pe tine Danilii mai înainte te-a închipuit».

Dar cerul dumnezeiesc nu este în înțeles exterior deasupra noastră, ci în înțeles spiritual. În rugăciune ne întindem în solidaritate sufletele spre adncimea sau spre înălțimea de dincolo de noi, prin interiorul nostru, punîndu-ne în comuniune cu acestea, ajutați de comuniunea cu toți sfinții cu Maica Domnului, care ne atrag mai afund în cerul luminii și puterii dumnezeiești, ajutați să ne apropiem de acele adncuri de tot cei ce se roagă cu noi și pentru noi.

În Maica Domnului și Maica noastră Dumnezeu a cinstit umanitatea noastră mai presus decît cele mai înalte ființe îngerești, e o ameiitoare cîntece s-a făcut umanității noastre în ea; e o ameiitoare înălțime la care a fost ridicată în ea, prin faptul că Fiul lui Dumnezeu se naște ca om din ea și rămîne unit în gradul cel mai înalt cu ea și în respectul de Fiu față de ea, ca Fiul cel mai bun cu Maica Sa. Și pentru această intimitate supremă cu ea se milostivește în mod sporit de noi toți, pentru că în apropiere de ea, în intimitatea cu ea trăiește apropierea, intimitatea cu noi.

«Ceea ce ești mai înaltă decît toate cele cerești și pămîntești, mai mărită decît heruvimii și mai cinstită decît toată făptura, pe tine apăraoate și acoperămint puternic, te-a dăruit Hristos neamului nostru, ca să acoperi și să mîntuiești pe cei greșiți care aleargă la tine».

În Maica Domnului se arată înfăptuită în cel mai înalt grad învătura ortodoxă despre unitatea între iubire și cunoaștere între ființele înțelegătoare. Afiit cunoști din altul cît îl iubești. Căci numai iubirii i se deschid cu adevărat tainele și adncurile oricărei ființe conștiente și numai cel ce iubește înțelege pe celălalt. Maica Domnului cunoaște cel mai mult pe Dumnezeu cel întrupat, pentru că ea îl iubește cel mai mult. De aceea se spune în tradiția ortodoxă încă din sec. III, de către Sf. Grigore Taumaturgul că a văzut pe

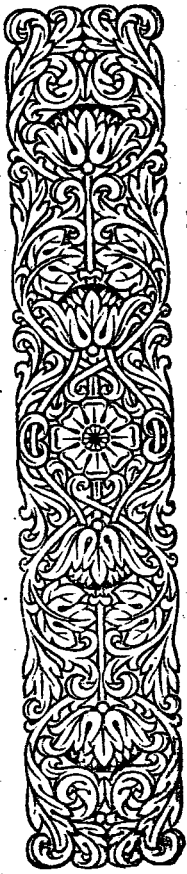
Maica Domnului, spunând Apostolului Ioan: «Luminează-l pe acesta». Iar Sf. Grigorie Palama spune că tatăl său se ruga totdeauna la Maica Domnului să-i lumineze mintea.

Ar fi o temă frumoasă de cercetat raportul între cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu de către Maica Domnului, în cântările bisericești.

Iubirea este cunoaștere, pentru că este ieșire a celui ce iubește și intrare în cel iubit (extaz). O pildă de extaz chiar în iubirea naturală a mamei față de fiu ne dă poetul Coșbuc în poezia «Mama»: «Scapi fusul jos nimic nu zici/Și fetele se miră». Mama uită de ea pierzându-se în privirea sufletească a fiului ei depărtat cu trupul, dar prezent pentru sufletul ei.

În unirea maximă a Fiului lui Dumnezeu cu Maica Sa, care L-a făcut ca om, comunicându-i singele și simțirea ei, se arată nu numai în dumnezeirea pămîntului, ci și în omenirea cerului prin ridicarea în el, lângă Fiul lui Dumnezeu, a celei mai intense iubiri omenești, a iubirii materne, în forma ei cea mai curată.

Pr. Prof. DUMITRU STĂNILOAE

PENTRU PACEA A TOATĂ LUMEA

ACTIUNI IN SLUJBA PACII

«Fericii făcătorii de pace»

Sub acest titlu vom însera, însă, câteva adevăruri cutremurătoare, avînd nădejdea că glasul Evangheliei, alături de cel al rațiunii, va fi mai puternic decît cel al exploziilor nucleare de-a dreptul apocaliptice. Aproape cu regularitate, ziarele continuă să publice știri, informații, note, care, deși le citim în grabă și aproape că nici nu mai reflectăm asupra lor, ar trebui să fie pentru noi toți un *memento*. Pe pămîntul nostru cel binecuvîntat de Dumnezeu nu încolțesc numai semințele binelui, fată titlul unei știri publicată de unul din cotidieele noastre naționale: «*Un paradox dramatic: lumea are mai mult explozibil decît hrană*!». Titlul pare incredibil, dar după ce parcurgi conținutul știrii, îți dai seama că nu e o glumă, că nu e produsul unei minți fanteziste, ci sînt concluziile unui raport anual «Cheltuielile mondiale militare și sociale», apărut recent în S.U.A., întocmit de un expert în acest domeniu, Ruth Leger Sivard. Concluziile raportului sînt șocante: în lume există mai mult explozibil pe locuitor decît hrană! În timp ce pentru un soldat se cheltuiesc 16.000 dolari, în medie anual, pentru educația unui copil nu se alocă decît 260 dolari — cu precizarea în medie, pentru un copil care nu știe, în numeroase țări ale lumii sînt milioane de copii pentru a căror educație nu se alocă nimic și care nu au nici măcar ce mînca. Autoarea raportului mai precizează că banii pentru înarmări sînt deturnați din fonduri alocate pentru obținerea de energie, produse agricole sau pentru sănătate. În raport sînt citate o serie de state care se situează pe un loc îndepărtat în «clasamentul» întocmit pe baza venitului pe locuitor, dar care se află pe unul din primele locuri în ceea ce privește cheltuielile militare pe locuitor. În raport se evidențiază și o altă evoluție neliniștitoare în domeniul cursei înarmărilor: modernizarea armamentelor clasice, nenucleare, care face ca acestea să devină tot mai distrugătoare și mai costisitoare și, concomitent, tendința de «depersonalizare a puterii de a ucide» prin situarea tot mai departe a celui ce declanșează aceste arme, prin îndepărtarea lui de consecințele actului său.